
Světový žebříček univerzit je výzvou

Světový žebříček univerzit je výzvou

LIDOVÉ NOVINY

I v českých médiích nedávno proběhla zpráva, že se Univerzita Karlova (UK) jako jediná česká vysoká škola umístila v právě zveřejněné první pětistovce nejlepších světových univerzit.

Toto hodnocení každoročně zpracovává Ústav pro vysoké školství šanghajske univerzity Jiao Tong (<http://ed.sjtu.edu.cn/ranking.htm>). Přesné pořadí je tradičně zveřejňováno jen pro první stovku, pro další pozice se udává po větších skupinách. Univerzita Karlova se drží poslední tři roky ve třetí stovce (předtím byla ve čtvrté). Jak tuto pozici UK hodnotit? Je umístění naší nejstarší a největší univerzity „až“ ve třetí stovce ostudou, nebo je umístění mezi třemi sty nejlepšími v obrovské konkurenci spíše úspěchem?

Především je vhodné upozornit na složitost samotné snahy srovnávat celosvětově univerzity do žebříčku. Parametry, které pro to zvolil šanghajský institut, jsou vcelku dobré, i když rozhodně ne dokonalé. Především se zaměřují na vědeckou výkonnost v přírodovědných a lékařských oborech, zatímco výkon humanitních fakult je reflektován podstatně méně. To nic nemění na tom, že šanghajské hodnocení je dnes jedním ze dvou (kromě přílohy britských Times) světově nejrespektovanějších, a lze očekávat, že toto postavení si udrží i v nadcházejících letech.

Druhá poznámka souvisí s celkovým počtem „soutěžících“. Mezinárodní asociace univerzit dnes eviduje přes 17 tisíc vysokých škol. Umístění v prvních třech stovkách tedy představuje nejlepší 2 procenta. Šanghajský institut ovšem počítal pořadí jen asi u 2000 institucí, které v poslední době vykazují nějaké významnější vědecké výsledky. I z tohoto o hodně užšího výběru představuje umístění UK místo v prvních 15 procentech.

V publikované první pětistovce je jen čtrnáct univerzit z bývalého východního bloku, z toho jedna v první stovce (Lomonosovova univerzita v Moskvě) a kromě UK dvě další ve třetí stovce (východoněmecké Lipsko a Wittenberg). Ostatní jsou ve čtvrté a páté stovce. Lomonosovova univerzita hodně „vydělává“ na poměrně vysokém počtu nositelů Nobelovy ceny mezi svými absolventy a učiteli, což je naopak oblast, kde UK zřetelně ztrácí. Východoněmeckým univerzitám zase od sjednocení Německa pomáhá „západoněmecké“ financování.

Šanghajské hodnocení ovšem představuje výzvu pro ostatní české vysoké školy, protože naši bývalí soupeřníci v socialistickém táboře, Rusko, Polsko, Maďarsko a východní Německo, mají v první pětistovce nejméně dvě univerzity, zatímco Česká republika pouze Univerzitu Karlovu. Slovinsko má (za celou bývalou Jugoslávií) jednu a Slovensko žádnou.

Pro ilustraci jedno srovnání

Ačkoliv peníze jsou podle některých až na prvním místě, já se jich dotknu ve své poznámce závěrečně. Univerzitě Karlově se (zatím) daří setrávat v první třístovce přesto, že drtivá většina jejích konkurentek v celé první pětistovce má dlouhodobě k dispozici přibližně trojnásobné finanční zdroje (to nemluvím o univerzitách na nejpřednějších příčkách, kde je ten násobek ještě mnohem větší).

Pro názornou ilustraci jsem si vybral nejstarší (založena 1592) a nejlepší univerzitu v Irsku (podobně velkým jako ČR), Trinity College Dublin. Ta se stejně jako UK umístila ve třetí stovce šanghajskeho hodnocení. Ročně hospodáří s více než 265 miliony eur. To je o trochu více, než má k dispozici UK (přibližně 244 milionů eur v roce 2006, z toho přes 20 procent jsou příjmy z vědeckých grantů a dalších 29 procent tvoří vlastní příjmy UK). Za tyto peníze vzdělává přes 1300 akademických pracovníků Trinity College 15 tisíc studentů, zatímco na UK je skoro 4300 akademických pracovníků a skoro 48 tisíc studentů. Na jednoho studenta (i na jednoho pracovníka) máme tedy celkově třiapůlkrát méně peněz než Trinity College Dublin. Její financování přitom není mezi univerzitami první pětistovky ničím výjimečné.

Jistě, Irsko je bohatší než ČR, ale zdaleka ne trojnásobně. HDP na obyvatele (v paritě kupní síly) Irska je necelým dvojnásobkem ČR. Za potřebné vědecké vybavení a materiál platíme přitom stejně jako v Irsku. A o tom, že možnost nabízet jen světově značně podprůměrné mzdy krajně problematizuje trvalé udržení dostatečného počtu mezinárodně špičkových osobností, natož získávání nových, snad nelze vůbec pochybovat.

Světový žebříček univerzit a postavení UK v něm proto chápu hlavně jako výzvu k zamyšlení a rozhodnutí pro naši společnost. Stojíme o to mít alespoň jednu - pokud ne dvě či více - vysokých škol schopných nejnáročnějšího světového srovnání? Pokud ano, razantní škrty ve veřejné podpoře univerzit (jaké se právě teď rýsují na horizontu státního rozpočtu pro rok 2008) rozhodně nejsou cestou k tomuto cíli.

prof. RNDr. Václav Hampl, DrSc., rektor UK

